

Tendențe actuale în antroponimia românească din diaspora

Camelia ZĂBAVĂ*

1.Introducere

În rândul specialiștilor din domeniul științelor sociale, al jurnaliștilor și al politicienilor se discută tot mai frecvent despre migrație, despre fenomenele legate de integrarea migranților, despre contactul dintre culturi, diaspora, cu alte cuvinte despre tot ce implică plecarea (voluntară sau impusă) și mai cu seamă urmările acesteia.

Stabilirea definitivă sau temporară într-o altă țară rămâne întotdeauna o provocare, indiferent care ar fi motivul ce a determinat această alegere.

Expatrierea (exilul, diaspora) este un fenomen frecvent întâlnit în istoria omenirii și are fie cauze politice, fie economice ori de altă natură. Cei siliți de istorie, într-un fel sau altul, să părăsească țara de origine din motive politice constituie numai un „segment” dintre cei care au fost obligați de alte circumstanțe sau au ales ei înșiși să trăiască pe alte coordonate geografice. În perioada interbelică, au emigrat în Statele Unite și în Canada familii întregi, uneori chiar sate întregi, în căutarea unui loc de muncă, cu scopul de a-și asigura un nivel de trai mai ridicat. În Europa și Statele Unite ale Americii, în Canada sau America de Sud se găsea, și a rămas sau a ajuns în ultimii ani, o parte însemnată din elita intelectualității noastre, dar și din populația obișnuită.

Este cunoscut faptul că, în cultura poporului român, exilul, dezrădăcinarea, drumul spre o lume nouă, confruntarea cu străinul și, implicit, cu străinătatea, precum și „proiecția în imaginar” a acestor fenomene erau percepute ca o anomalie în raport cu condiția sedentară a comunității umane.

Analizată ca o componentă esențială a procesului de dezvoltare, migrația, sub formele ei diverse, este corelată cu o serie de parametri cum ar fi: schimbările economice, structura socială și calitatea vieții. Totodată, apărând, în anumite condiții, ca o reacție la schimbări, migrația produce, la rândul ei, efecte în domeniile vieții economice, calității vieții și structurii sociale.

Vorbind despre consecințele migrațiilor contemporane, Ecaterina Stănescu consideră că după anii '70, mai exact după 1973,

caracterul temporar atribuit migrației și-a pierdut valabilitatea, ea dobândind un caracter definitiv; altfel spus, prezența imigranților s-a transformat dintr-o ședere temporară într-o instalare permanentă. (Stănescu 2006: 44)

Considerăm că această „mutație” este rezultanta condițiilor sociale, politice și economice caracteristice regimului comunist din țara noastră.

---

* Universitatea din Craiova, România.

Până în 1989, fenomenul putea fi considerat o excepție; în zilele noastre însă, ca rezultat al unei schimbări radicale de atitudine, este privit ca o realitate ce aparține cotidianului. Datorită globalizării și a mobilității din prezent există comunități mari de români în Europa și în America. Dacă analizăm sumar fenomenul emigrării se observă două paliere (valuri) cronologic distincte: unul înainte de 1989, celălalt după anul 1989. Înainte de '89 decizia de a emigra era echivalentă cu un gest disperat, fie că el era rezultatul unei cereri de azil politic sau de reîntregire a familiei, al rămânerii în străinătate pur și simplu ori al trecerii ilegale a frontierei. Indiferent care ar fi fost cauza, emigrarea era privită ca un fenomen negativ. Sfârșitul anului 1989 schimbă radical situația. Acum apare o nouă formă de migrație: migrația economică a românilor, care este o emigrare temporară, pentru muncă. Așadar, după '89 principalele cauze și motivații ale fenomenului s-au transformat din cele politice și etnice în motive de ordin economic. Munca în străinătate reprezintă o sursă importantă de venit pentru o parte însemnată a populației.

2. Interferență culturală

Vorbind despre diaspora și fenomenul emigrării aproape automat intră în discuție un alt concept sociologic, acela de interferență culturală. *In stricto sensu* termenul *interferență* se definește ca fiind „întâlnire, încrucișare, combinare a două sau mai multe fenomene, întâmplări, fapte etc.” (DEX).

Din punct de vedere sociologic, interferența culturală presupune existența unui contact cultural. Acesta este rezultatul a ceea ce se produce

atunci când două sau mai multe culturi vin în contact prin imagini din mass-media, comerț, imigrație, cucerire, în așa fel încât se influențează între ele. (Dicționarul Blackwell de sociologie 2007: 88)

Un grup dominant impune cultura sa grupurilor subordonate, încât acestea devin, cu timpul, imposibil de deosebit de cultura dominantă. Într-o asemenea situație avem de-a face cu fenomenul numit *asimilare* sau *aculturație*. Termenul desemnează procesele complexe de contact cultural prin intermediul cărora societățile sau grupurile sociale asimilează, de bunăvoie sau nu, trăsături sau ansambluri de trăsături provenind de la alte societăți (Bonte 2007: 13-14). Ea este mai atenuată în cazul în care cei nou-veniți într-o societate se conformează liber și deschis normelor și valorilor acesteia adaptându-se la noua lor situație. Este mai ușor pentru emigranți să reușească în țara de adopție dacă se conformează învățând noua limbă, respectând normele noii societăți și folosind moneda acesteia. Astfel de grupuri, nerenunțând în totalitate la vechea lor cultură, formează „baza pluralismului cultural, prin care culturi diferite coexistă păstrând o anumită identitate separată” (Dicționarul Blackwell de sociologie 2007: 89). Ar trebui subliniat că asimilarea, în cele mai multe cazuri, nu este un proces cu sens unic; adesea cultura grupurilor dominante este și ea afectată de particularitățile noii culturi cu care intră în contact.

O cultură și un mod de viață, îndeosebi așa cum se reflectă ele în limbă, cutumă, forme religioase și alte forme instituționale, în elemente ale culturii materiale cum sunt îmbrăcămintea și hrana, în fine în produse culturale cum sunt

muzica, literatura și artele plastice definesc conceptul de *etnie* (*Dicționarul Blackwell de sociologie* 2007: 89).

Mulțimea de indivizi de aceeași etnie este numită *grup etnic*, deși specialiștii consideră mult mai potrivit termenul de *colectivitate* sau *categorie etnică*. Etnologii și antropologii asociază noțiunii de *etnie* pe aceea de *minoritate* (*Dicționarul Blackwell de sociologie* 2007: 148-149) și consideră că un grup minoritar „nu își pune problema existenței sale prin raportare la alte grupuri echivalente, ci prin prisma relației sale cu societatea globală”. (Bonte 2007: 217)

Potrivit antropologilor, „nu există colectivitate umană lipsită de interacțiuni cu alte colectivități umane, iar aceste contacte sunt definitorii pentru fiecare dintre aceste colectivități”. (Mihăilescu 2007: 221.) Din acest punct de vedere este foarte interesant de urmărit modul și măsura în care cei plecați din țară au reușit să se integreze în noua societate și în noua cultură. Un element important care ajută la această integrare este numele, fie că vorbim de numele de familie, fie de numele de botz. Într-un asemenea context este necesar să se țină cont de rolul social al numelui, având în vedere că este normal ca românii să se integreze în noua societate în care au ales să trăiască. Numele poate deveni astfel un instrument folosit în scopul de a pătrunde în noua structură socială. Redăm în continuare un exemplu care să ilustreze cele spuse mai sus. Într-un articol publicat în „Evenimentul zilei” din 11 noiembrie 2004 este prezentată povestea unei familii de români plecată din țară din 1988 și stabilită în partea de vest a Danemarcei. Virgil *Virgilsen*, capul familiei, mărturisește: „Numele de familie l-am schimbat pentru a suna mai scandinav. Nu era o obligație, dar a ajutat mult”.

3. Tendințe actuale în antroponimia românească din diaspora

„Numele constituie o părticică din tradiția, din istoria țării, ele dau informații asupra culturii și asupra modului de viață în general” spunea, pe bună dreptate, Alexandru Graur, subliniind ideea că „dintre toate elementele limbii, cele mai legate de evoluția societății sunt numele de persoană, ele se înlocuiesc mult mai ușor decât numele comune” (Graur 1965: 9). Mai mult decât atât, dincolo de mobilitatea numelui de a evolua o dată cu societatea, el (numele) poate fi considerat o adevărată emblemă a individului, mai cu seamă când acesta trăiește în diaspora. Într-o primă fază (și nu numai) insul este catalogat de societate și după numele pe care îl poartă, fiind identificat cu trăsăturile nației căreia îi aparține. Astfel, sufixele antroponimice dau veritabile indicii în legătură cu genealogia individului: *-escu* va indica un nume românesc; *-ev*, *-ov* un nume bulgăresc, iar *-ovici* poate arăta originea sârbă a unei persoane. Cu alte cuvinte, filiația exprimată pe linie paternă poate indica naționalitatea: formula antroponimică neoficială *Ion fiul lui Petre* se exprimă în limba română *Ion Petrescu* (*-escu* provenit din sufixul adjectival *-esc*). Tot în limba română întâlnim *Ion Petrovici* sau *Ion/Ivan Petrov*. La numele *Petre*, în cazul de față bază antroponimică, se adaugă sufixele de origine slavă: *-ov* și *-ovici*.

În acest articol ne propunem să urmărim evoluția numelor purtate de românii din diaspora newyorkeză și maniera în care ele se mai supun sau nu tradiției, ori devin o simplă modalitate de adaptare a românilor la societatea de adopție. Astfel, numele poate fi transformat în „permisul” cu care individul are posibilitatea de a pătrunde într-o nouă structură socială, înlesnindu-i astfel adaptarea.

Cercetarea noastră a fost sprijinită de părintele Theodor Damian, paroh al bisericii „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din New York, care ne-a pus la dispoziție registrul cu numele de botez din perioada 1998- 2008.

3.1. Numele de botez

În ceea ce privește prenumele sau numele de botez este cunoscut faptul că acestea, pentru fiecare persoană în parte, sunt fixate prin voința părinților.

Din categoria antroponimelor, prenumele sunt cele mai supuse inovației și presiunii modei. O persoană poate primi, ocazional, un nume străin, din afara sistemului, nume care poate dispărea o dată cu individul respectiv sau care poate fi transmis altor persoane din același mediu, fiind astfel acceptat de sistemul de denominație românesc, în cadrul căruia de acum înainte poate întemeia o tradiție.

Însă este bine știut faptul că oamenii, din totdeauna, au manifestat un interes deosebit pentru numele pe care aveau să le dea copiilor lor. Criteriul după care se ghidau în acest demers a fost definit de etnologi *nomen est omen*. Iorgu Iordan dă formulei *nomen est omen* o traducere mai liberă „de numele omului depinde soarta lui”. Astfel, lingvistul subliniază că numele reprezintă o adevărată urare pentru cel care-l poartă: „De aceea se alegeau nume care exprimau în modul cel mai clar dorința părinților ca odrasla lor să fie personificarea a tot ce este bun, frumos, înălțător etc.” (Iordan 1979: 42). Ideea că între nume și posesorul lui se stabilește o legătură a existat în toate timpurile. Iorgu Iordan asociază această legătură cu aceea „de la cauză la efect, de fapt de la dorință la realizarea dorinței ” (Iordan 1979: 42).

Studiind numele de botez de care dispunem, constatăm următoarele:

1. Prenumele formate dintr-un singur element sunt relativ puține. Dintre acestea un număr foarte mic nu diferă de cele întrebuințate în țară: *Adriana, Alexandra, Alexandru, Anda, Dalia, Doina, Răzvan*. O altă serie, ceva mai numeroasă o reprezintă numele de proveniență străină: *Antalya, Patrick, Theodore, Andre, Alex, Lawrence, Benn, Christopher, Alexander, Michael, Anthony, Brenda, Cassandra, Amanda, Ben, Celine, Aidan, Christiana*. În unele familii, copilul născut în America primește direct nume american, care intră în concordanță cu numele de familie: *Karen Marcovici, Raymond Crăciun, Patricia Pavel, Michael Georgescu, Aidan Pelea* ș.a.

2. Se întâlnește un număr destul de mare de prenume formate din două elemente: *Andrei Gheorghe, Alex Paul, Benjamin Andres, Jason Nicholas, Carmen Silvia, Fabian Christopher, Hadi Adrian, Christopher Andrew, Jonathan Alexander, Ryan Thomas, Andrea Flavia, Lily-Anne Iris, Robert John, Christopher Don, Jonatan Sorin, Elizabeth Helen, Michelle Iris, Andrei Ștefan, Christian Ulian, Daniela Luiza, Julia Alexandra, Maximilian Britt, Cecilie Aurelia, Ioana Isabella, Nicholas Eremia, Christine Nicole, Dante Iulius, Sara Ann, Mark Alan, Madeline Cătălina, Amanda Tully, Jason Andrei, Justin Andrei, Isabella Nicole, Tristan Florin, Monica Ioana, Elena Veronica, Katelyn Anne, Daniela Ioana, Ștefan Victor, Sophie Elizabeth, Thomas Harry, Zoë Maria, Natalie Elena, Sophie Elizabeth, Antonia Daniella, Brianna Gabriela, Alexandru Ștefan, Brian Luca, Marco Christopher, Rebecca Elena, Adrian Matei, Christopher Gabriel, Sofia Victoria, Luca Dorian*. După cum se poate observa, există trei variante de formare a prenumelui: a) ambele nume sunt românești: *Andrei Gheorghe, Carmen Silvia,*

Andrea Flavia, Andrei Ștefan, Daniela Luiza, Elena Veronica, Daniela Ioana, Ștefan Victor, Natalia Elena, Monica Ioana, Adrian Matei, Sofia Victoria, Luca Dorian; b) un nume este românesc, iar celălalt american: Fabian Christopher, Jonatan Sorin, Julia Alexandra, Cecilie Aurelia, Ioana Isabella, Nicholas Eremia, Madeline Cătălina, Jason Andrei, Justin Andrei, Brianna Gabriela, Rebecca Elena, Christopher Gabriel; c) ambele nume sunt americane: Benjamin Andres, Jason Nicholas, Christopher Andrew, Jonathan Alexander, Ryan Thomas, Lily-Anne Iris, Robert John, Christopher Don, Katelyn Anne, Mark Alan, Katelyn Anne, Thomas Harry, Sophie Elizabeth.

3. Prenume formate din trei elemente constitutive sunt foarte puține: *Ana Gloria Darcle, Greta Henriette Teodosia, Filip Eduard Mihai, Alexander George Dumitru.*

În cercetarea antroponimiei românilor din New York am întâlnit un caz interesant de a transmite prenumele pe linie paternă: bunicul poartă numele *Grigore*, fiul acestuia se numește *Grig*, iar nepotul lui Grigore și fiul lui Grig poartă numele *Gregory*. Așadar, trei generații poartă același prenume, conform criteriului tradiționalist din denotația românească, însă în timp numele este adaptat la societatea în care trăiește; mai întâi printr-un hipocoristic *Grig*, apoi prin traducerea numelui inițial *Gregory*. Am întâlnit mai multe situații în care numele românesc este tradus: *John, Michael, Nicholas* etc.

Pentru românii din diaspora alegerea unui prenume se face și după alte criterii decât cele cunoscute în țară (tradițional și estetic). Alegerea unui nume străin sau a unui format din două sau chiar trei elemente nu mai reflectă aici o modernitate, ci întăresc capacitatea de integrare socială, pentru că nu trebuie să uităm problemele cu care se confruntă un emigrant: aculturația, pragul de toleranță și dubla identitate.

3.2. Numele de familie

În SUA legea schimbării numelui pare a fi mult mai permisivă decât în statele europene. O dată cu obținerea cetățeniei americane, străinii își pot schimba și numele de familie. Este opțiunea fiecăruia dacă își păstrează vechiul nume sau își alege unul nou. În acest context, pentru a analiza numele de familie este necesară cunoașterea istoriei fiecărui nume în parte, ceea ce este aproape imposibil de realizat. De aceea numele de familie¹ ale românilor din New York nu fac neapărat obiectul studiului nostru. Ne vom opri totuși puțin asupra lor pentru a face mențiunea, conform răspunsurilor primite de la informatorii noștri, că mulți dintre români își păstrează numele de familie moștenit, conform tradiției, pe linie paternă. Această lucră este demonstrat și de numele de familie românești care se regăsesc în registrul botezurilor pus la dispoziția noastră. Așadar, întâlnim aici nume ca: *Damian, Pîslaru, Suci, Isac, Banu, Stanciu, Tudorache, Chiriac, Matei, Simion, Georgescu, Ghiță, Lebăda, Alexandru, Ciobanu, Braia, Iacob, Grigorescu, Sava,*

---

¹ Numele de familie se definește în opoziție cu prenumele, care desemnează o singură persoană. Numele de familie este o unitate funcțională care desemnează mai multe persoane aparținând aceluiași grup, familia. El s-a dovedit mai rezistent în fața capriciilor modei. Funcționează conform tradiției, transmitându-se din generație în generație pe linie paternă, iar prin căsătorie fetele preiau numele soțului. Sunt și situații mai rare când soții, de comun acord, aleg ambele nume, numele soției sau fiecare își păstrează numele inițial.

Trif, Toader, Bogoșel, Grădescu, Notinaru, Baci, Trif, Vulpe, Ursu, Florescu, Pascu, Pelea, Stan, Cimpoieșu, Munteanu, Moldovan etc.

Menționăm în continuare și câteva exemple de schimbare a numelui: Ion *Casablanca* (*Casablanca* este numele ales la obținerea cetățeniei americane); scriitorul Mircea Săndulescu este *Mitch Sanders*, Ovidiu Săndulescu este *Ovid Sanders*; medicul Teodor Ionescu a devenit *Theo Dorion*. O altă situație se înregistrează în cazul numelor de familie care conțin diacritice. Acestea pot dispărea și atunci un nume ca *Negoită* devine *Negoita*, ori, dacă se dorește menținerea pronunției românești schimbarea are loc doar grafic: Doru Țaganeeva va fi *Tzaganeeva*. Libertatea de a-ți alege numele, precum și diversitatea numelor de familie nu mai pare deloc ciudată într-o țară cu o populație așa de mixtă cum este cea din America.

4. Concluzii

Studierea prenumelor purtate de românii din diaspora newyokeză coroborată cu datele furnizate de informatorii folosiți în ancheta antroponomică evidențiază existența a trei tendințe în denominație: 1. tendința de adaptare la noua structură socială, mai ales după prima generație de emigranți, prin adoptarea de prenume americane: *Raymond, Karen, Patricia, Jason, Patrick, Lawrence, Brenda, Cassandra, Vanessa, Julia, Katelyn, Anne* ș.a.m.d. sau prin traducerea celor românești: *John, Michael, Nicholas, Gregory*; 2. tendința de păstrare a tradiției, dar cu adaptare la normele internaționale; altfel spus, preferința pentru numele cu circulație internațională: *Adrian, Victor, Elena, Robert, Maximilian, Filip, Eduard* etc. Tot aici am include și hipocoristicele, care prin forma lor trunchiată au acoperire internațională: *Ben, Mary, Alex, Lily, Chris, Becca*; 3. tendința de a păstra în continuare tradiția românească prin nume ca: *Gheorghe, Ion, Ana, Maria, Alexandru, Alexandra, Andrei, Ioana, Ștefan, Gabriel*.

Bibliografie

A. Izvoare și lucrări de referință

DEX = Dicționarul Explicativ al Limbii Române, s.v. *Interferență*.

Dicționarul Blackwell de sociologie. Ghid de utilizare a limbajului sociologic, Traducere din lb. engleză de S.G. Drăgan și V. Russo, București, Editura Humanitas, 2007, p. 88.

B. Literatură secundară

Bonte, Izard 2007: Pierre Bonte, Michel Izard, *Dicționar de Etnologie și Antropologie*, ediția a II-a, Iași, Editura Polirom.

Graur 1965: Alexandru Graur, *Nume de persoane*, București, Editura Științifică.

Iordan 1979: Iorgu Iordan, *Influența modei asupra numelor de persoană*, în „Limba Română”, anul XXVIII, nr. 1/1979.

Mihăilescu 2007: Vintilă Mihăilescu, *Antropologie. Cinci introduceri*, Iași, Editura Polirom.

Stănescu 2006: Ecaterina Stănescu, *Mișcări de populații în secolele XX și XXI*, în Valentin Băluțoiu și alții, *Istoria secolului al XX-lea și educația pentru cetățenie democratică*, București, Editura Educația 2000.

Zăbavă 2010: Elena-Camelia Zăbavă, *Structuri derivaționale în antroponimia din Oltenia*, Craiova, Editura Universitaria.

http://facultate.regielive.ro/referate/economie/fenomenul_migratiei_in_romania_migratia_cercetatorilor_romani-71392.html.

Actual Tendencies in the Romanian Anthroponymy in Diaspora

This article investigates the manner the Romanians from New York preserve a name according to the tradition or adopt new names. In the last case, the people's name sometimes can become an easier entrance in the new social structure.

The entire research is based on the files with the Christian names from the Romanian church "Saints Peter and Paul" from New York in a period between 1998 and 2008.

The examination of the given names of the Romanians from New York together with other investigation, based on a direct inquiry, put into evidence three tendencies: 1. An adaptation to the new social structure in the new country, especially after the first generation: *Raymond, Karen, Patricia, Jason, Patrick, Lawrence, Brenda, Cassandra, Vanessa, Julia, Katelyn, Anne* etc. or translating into English the Romanian names: *John, Michael, Nicholas, Gregory*; 2. The tendency in preserving the tradition, but adapting the names to the international ones: *Adrian, Victor, Elena, Robert, Maximilian, Filip, Eduard* etc.; 3. The tendency in maintaining the traditional Romanian names such as *Gheorghe, Ion, Ana, Maria, Alexandru, Alexandra, Andrei, Ioana, Ștefan, Gabriel*.